

Deccal'den Dâhi'ye

(Bir Dinî Cemaatin Sosyo-Psikolojik Tahlili)

Hayrettin OĞUZ

Tanzimat dönemi fikir akımlarının ve aydınların genel muhayyilelerinin, İslam'la ilgili tasarı, düşünce ve projelerinin sonuçlarını 12 Eylül 1980 sonrası yaşadığımız günlerde almaya başladık. Niçin adı geçen Tanzimat döneminde veya Cumhuriyet döneminde ya da çok partili dönemde değil de 12 Eylül 1980 sonrası dönemde aldık? Bu yazının konusu da bunu açıklamak.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte yapılan köklü değişiklikler jakobence olduğu, dolayısıyla toplumsal destek bulamadığı için, pozitivist kültür ve evren anlayışını tek doğru kabul ettiği ve bunu dayattığı için, genelde din, özelde ise İslam'la ilgili projeleri tutmamıştır. Bu dönemde yapılan sözkonusu değişiklikler ve uygulamalarla birlikte, dinî grup ve şahsiyetlere yapılan baskı ve zulümlerin acımasızlığı, yapılan dinle ilgili reform ve değişikliklerin radikallığı ve dinin kuralından ve kutsalından arındırılarak ne olduğu dahi biyolojik ve psikolojik olarak bilinmeyen "vicdan"lara havale edilmesi, bilinçli veya bilinçsiz, insanları yapılan uygulamaların karşısına geçirmiştir. Genelde bu karşı çıkma bilgisel ve kültürel temellerden ziyade sloganlara dayanmaktadır. Ancak o dönemki Cumhuriyet aydınının bu bilinçsizliği anlayabilecek ve algılayabilecek psikolojik ve sosyolojik çapı, kapasitesi ve derinliği sözkonusu değildir.

Yine aynı aydınlar, kısa bir süre önce Fes'i getirene "gavur padişah" diyen insanların, Fes'i kaldıran ve yasaklayanları da aynı kategoriye koymalarını izah bile edememişlerdir. Bu tür örnekler çoğaltılabilir. Ancak toplumun Fes'e karşı olan bu tavrı bile,

onun dini algılama ve anlama biçimini gösteren "temel" tavidir. Dolayısıyla toplumun dinî anlamda sosyo-psikolojik yapısını gösteren bu tavrı ve olguyu dahi göremeyen Cumhuriyet aydınları uygulamalarına "halka rağmen halk için" ilkesi çerçevesinde devam etmişlerdir. Ancak kısa sürede başarılı olmadıklarını anladılar.

Nitekim bunun farkına varanlar 1946'lar-dan sonra dinî eğitim ve öğretimde farklı uygulamalara ve politikalara geçtiler. CHP, iktidarı, kendi içindeki sağ kanada bırakma hazırlığına başladı ve aynı dönemle birlikte bir bakıma dinle "uzlaşma süreci" başlamış oldu.

Yeni yönetim farklılıkları hemen göze çarpıyordu. İlk Cumhuriyetçiler dini, kutsalı vs. kendileri belirlemeye çalışırken, bunlar dini ve kutsalı, yine kendi kontrolünde bulunduracakları "din adamlarına", "düşünörlere", "aydınlara" belirteceklerdi. Dolayısıyla toplum içine düşeceği ve yaşayacağı çelişkilerin farkında bile olmadan "rehabilitate" edilecektir. Nitekim 30 yıllık süreç bir kaç istisna şahsiyet dışında bu yöntemin uygulanma sürecine katılanların ve ortak olanların sürecidir. Ne Menderes, ne Demirel, ne Erbakan, ne Türkeş 30 yıllık bir sürecin "din ve kutsalı belirlemede" lideri olmadılar. Ancak liderin veya temsilcilerin yetişmesine, olgunlaşmasına zemin hazırladılar. Bir bakıma alt-yapıyı oluşturdular.

12 Eylül 1980 sonrası ise 30 yıllık bu sürecin sonuçlarının alındığı dönemdir. Bu dönem "dindarlık" kavramının içeriğinin değiştirildiği, insanların mevcut yaşamalarının dinle meşrulaştırıldığı, ateist ile tarikatçının uzlaştığı, toplumun farkında olmadan dindar

olduğunu keşfettiği bir dönemdir. İnsanların liberal bile olduğu tartışılan kazanımları İslamî gelişme diye benimsediği, Hac'dan gelen Cumhurbaşkanı'nın gelir-gelmez şortla denize girip, Bayram Namazında bir camii çıkışındaki sergiye 100 dolar attığı, sağına ve soluna İlahiyat profesörlerini alarak Allah'ın varlığından başka herşeyin tartışılabilirliğini ve dinde yenileşme ve reform yapmak gerektiğini söylediği bir dönemdir. Yani tanzimatçının, Cumhuriyetçinin öyle veya böyle başaramadığını, "dindarlar" gönüllü olarak başarmışlardır. Cumhuriyet "din"le ilgili, halka rağmen yapamadığını, halkın kendisine ve özellikle de "dindarlar"a yaptırarak yöntemi, formülü ve şahsı bulmuştur: TURGUT ÖZAL

Özal İslam'la ilgili dün sosyalist ve milliyetçi proje hazırlayanlara sivil ve liberal projeler hazırlatmayı başarabilmişse zaten problem çözülmüş demektir. Nitekim en ünlü İslamcı Aydın denilen insanların bile ölümünden sonra Özal'la ilgili yazdıkları dikkatle taranırsa, 12 Eylül 1980 sonrası "dindarlaşma"nın boyutları çözülebilir. Özal'da Hz. İbrahimden bir nefes vardı diyenlerin, onu cennete sokup, Hz. Peygamberler, meleklerle kucaklananların olduğu bir ülkede elbette dün birilerine Deccal diyenlerin bu görüşlerini değiştirmelerinin zamanı gelmişti.

Aslında geçde olsa Fes'i getirene "gavur padişah" dedikten sonra onu dinleştiren, daha sonra dinleştirdiği Fes'i kaldırıp Şapka'yı getirene aynı vasıfları sayan insanı ve bu psikolojiyi "birileri" iyi çözmüşlerdi.

Nitekim bu çözüm, Türkiye'de mevcut uygulamalara ve dolayısıyla sisteme karşı mücadeleleriyle tanınan bir cemaati Deccal dediği insana Dâhi deme noktasına getirmiştir. Diğer deyimle dün Deccal dediklerine bugün Dâhi diyenlerde sözünü ettiğimiz psikolojiyi görüyoruz. Çünkü baskı altında toplumlarda bu tür değişiklikler doğaldır. Baskı ortamı baskıyı yapanların da, baskıya muhatap olanların da ahlakını bozmakta, köle ahlakına sahip insanlar ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla köle ahlakına sahip olan insanlar zulmetmekte, zulmettikçe yeni köleler yetiştirilmektedir.

Yine aynı insanın zalim olduğundaki değer yargısı, dini algılayışı ve yorumlayışı farklı olurken, köle olduğundaki çok farklı olmaktadır.

Baskı sonucu ahlakı bozulan, karakteri değişen toplum, birilerinin çıkıp içinde bulunduğu mevcut reel durumu din adına meşrulaştıracak insanları bekliyordu. Öyle veya böyle inandığı dine göre vahiy alan Peygamberler gelececeğine göre daha farklı birilerinin gelmesi gerekiyordu. Nitekim çok geçmedi ve vahiy alan Peygamberler olmasa da "rüya gören, ilham alan, sabahlara kadar rüyasında Peygamberlerle sohbet eden" şeyhler, din bilginleri geldi. Çünkü baskı altında ahlakı bozulan ve korkan halk rüya istiyordu, mucize, keramet istiyordu. Birileri çıktı, rüyalar gördü, romörklü kerametler gösterdi. Birileri ağlayarak yüzünü saklamak istiyordu, hüngür hüngür ağlayanlar çıktı. Toplum, içinde yaşadığı hayatın din adına hiçte kötü olmadığını düşünüyordu, yaptığı her şeye rağmen; birileri hemen imdada yetişti ve o topluma, "bir manada siz ashab'dan da üstünsünüz" dedi. "Peygamberin aranızda dolaştığını görüyorum, sırtınızı sıvazladığını görüyorum" dedi. Hz. Peygamberin bile "Allahümme Sellim" diyerek sadece kendini düşüneceği ve öyle geçeceği Sırat Köprüsü'nden, yine o birileri tarafından insanlar geçirilmeye başlandı.

Dün mahkeme mahkeme süründürülenler, insan yerine konmayanlar, bugün "sistem bizi anladı artık" derken, sistemin kendilerinin ruhunu, şuurunu, karakterini, ahlakını değiştirerek, köleleştirerek anladığının farkında değiller. Sistemin sürecinin veya projesinin bir parçası, unsuru veya boyutu olduğunu görmezlikten geliyorlar. Dolayısıyla birileri Allah'ı yıllarca yapraklarda, dağlarda, taşlarda aradı, ama Cumhuriyet lirasıyla onun makam koltuklarında buldu.

12 Eylül 1980 sonrası değişiklikleri Özal değil de, M. Kemal I. İnönü, Menderes veya Demirel (hatta Erbakan) yapsaydı, bu insanların tavrı yine Cumhuriyetin ilk yıllarındaki gibi olurdu. Çünkü yukarıda sayılanlar bu toplumun ortak paydası olmadılar hiçbir

zaman. Özal ise sıradan her insanın ortak paydasıydı, toplumun bileşkesiydi. Hanımıyla, kızıyla, oğullarıyla, kardeşleriyle, gelinleriyle, torunlarıyla, damatlarıyla Özallar mevcut toplumu yansıtıyorlardı. Bunun içindir ki Özal'ın yaptıkları din adına bu kadar kolay benimsendi ve hazmedildi. Gerçekte Allah'ın Rasulüne gönderdiği İslam'ı yaşayamayacağına, ona dönemeyeceğini bilen halk, kendi dinine, kendi yaşadığına ve inandığına İslam adını verdi ve bunu siyasi olarak Özal'la, dini olarak Fethullah Hoca'yla, aydın olarak da Ali Bulaç ve arkadaşlarıyla meşrulaştırdı. Çünkü İslam'a, Kur'an'a, Rasulullah'a dönmektense, mevcut yaşanan hayatın İslam'la meşrulaştırılması, insan nefsi ve hevası için daha uygundu. Nitekim Özal kendi siyasi partisini haşa "Allah'ın İpi" olarak tavsif etti, Kur'an'dan referans getirdi. Fethullah Hoca, kapitalist ve liberalist ekonomik sistem zenginlerinin sırtını Hz. Peygamberimize sıvaz-

lattı ve onları "bir manada" ashabtan da üstün tuttu. Ali Bulaç ve arkadaşları da "sistemi meşrulaştırma proje"lerini Medine Vesikasıyla özdeşleştirdi. Artık yöntem bulunmuştu ve Prof.uyla, alimiyle, aydınıyla, ideoloğuyla, teoriseniyle, yazarıyla, okuyucusuyla, taraftarıyla son sürat koşulmaya başlanmıştı bile. Artık problem halledilmişti.

Onun için dün ateist dediklerine bugün dost dediler, dün gavur dediklerine bugün komşu dediler, dün zalim dediklerine bugün ehven-i şer dediler, dün marksist dediklerine bugün aydın dediler, dün fahişe dediklerine bugün hanımefendi dediler ve dün Deccal dediklerine bugün Dâhi dediler...

Dindarlaşıyoruz ama Müslümanlaşamıyoruz... Bunu bilelim yeter...

□

ÇİZMEDEN YUKARI

MUSA KART

23.06.1995 ÇİMİR BÜYÜK